

La finalitat interrogativa

La conjunció de finalitat —en català, és clar— és *perquè*. Aquesta conjunció pot alternar amb les locucions *a fi que* i *per tal que*, i de fet, amb d'altres grups de mots que tenen un valor anàleg, formats prenent com a base o nucli un substantiu que designa una idea relacionada amb la finalitat; *amb la finalitat que*, *amb el propòsit que*, *amb la idea que*, etc.

Contradient l'ús general de la llengua parlada i espontània, que no coneix vacil·lacions, en la llengua escrita, en el llenguatge dels oradors, dels informadors radiofònics, etc., trobem sovint «per a què», calc literal de la conjunció de finalitat de castellà, en lloc de *perquè*. Tothom diu, espontàniament, *Li regalaré un llibre perquè el llegeixi* o *Li va donar la raó perquè callés*. Però en el llenguatge de la informació trobem contínuament exemples incorrectes com «S'han adreçat a la Generalitat per a què iniciï una investigació». Norem que les oracions subordinades que indiquen finalitat duen sempre el verb en subjuntiu.

Fins aquí no hem dit res de nou. L'ús indegut de *per a què* en lloc de *perquè* ha estat denunciat en múltiples ocasions, molts tractats gramaticals s'hi refereixen d'una manera explícita i si n'hi ha que encara hi incorren sistemàticament és a causa de la impermeabilitat de què s'han revestit. Però potser no s'ha parlat tan sovint de la possibilitat que una proposició interrogativa contingui una oració subordinada de finalitat. S'ha divulgat molt que en les frases interrogatives cal escriure *per què*, separat, i no *perquè*, formant un sol

mot. Cal afegir-hi que generalment és així, però no sempre. Per això, però, no és gens estrany que en aquells casos, d'altra banda no gaire freqüents, en què una oració subordinada de finalitat forma part d'una proposició interrogativa, hom no es decideixi a recórrer a la conjunció *perquè* i, essent evident que es vol expressar una idea de finalitat, substituïxi aquest mot conjuntiu pel grup *per a què*. Cal vèncer, per tanta, aquesta repugnància. Així com diem *Li va donar la raó perquè callés* podem dir *¿Li vas donar la raó perquè callés?* La transformació d'una proposició afirmativa en una altra d'interrogativa no ha comportat sinó un canvi d'entonació en el llenguatge oral i l'ús del signe de la interrogació. Observem, però, que aquesta proposició interrogativa es pot descompondre, per exemple, en un diàleg: *Li vaig donar la raó. -Perquè callés?*, però es tracta ben bé d'una oració final, tal com mostra clarament el verb en subjuntiu. Llegim, en un prospecte de difusió actual, «Per a que (sic) augmenti el risc d'accidents nuclears en temps de pau?», i set frases més d'identica estructura. Són, sens dubte, oracions de finalitat —amb el verb en subjuntiu— que depenen d'una oració principal sobreentesa, però que podem formular fàcilment: *Ens volen fer entrar en un determinat organisme*. I si hom es pregunta, amb quina finalitat ens hi volen fer entrar, cal recórrer sens dubte a la conjunció *perquè*: *Perquè augmenti el risc d'accidents nuclears en temps de pau?*